

שׁוֹבֵה יִשְׂרָאֵל

בס"ד, שב"ק פרשת יתרו כ"ב שבט ה'תשע"ג | גליון 540

מדברי מו"ר ועט"ר רבי יאשיהו יוסף פינטו שליט"א

מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה

"וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים" (יה, א). קשה, מדוע נאמר "למשה ולישראל" והרי משה רבנו נכלל בעם ישראל?

נראה לבאר, לעיתים מתעורר באדם רצון לעשות מעשה טוב או מצווה, ויש להזדרז לבצע את מחשבתו בזריזות רבה בלי שום עיכובים, וזאת משום שעד שמגיע האדם לפעול כרצונו, מקרר אותו היצר הרע ומוריד ממנו את חשקו ומרצו מעשיית אותה המצוה או המעשה הטוב. כך בפרש הרמב"ן זצ"ל את הפסוק "אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ" (שיר"ש ג, ה), שבשעה שבאה לאדם התעוררות של קדושה לדבר מצווה, יש להתחיל לעסוק במצוה תיכף ומיד. כך מצינו באברהם אבינו ע"ה (בראשית כב, ג) "וישכם אברהם בבקר ויחבש את חמורו", שהשכים ראשון, בלי שום עיכובים והוא בעצמו חבש את החמור. וזה יסוד גדול בחיים, בדבר מצוה לא מתעכבים אפילו לא רגע אחד.

עוד דקדקו חז"ל (יבמות מה, א) מפני מה גרים בזמן הזה מעונים ויסורים באים עליהם? מפני שהיו עצמם להכנס תחת כנפי השכינה... ולומדים זאת מהפסוק שנאמר ברות ונעמי (רות ב, א) "ישלם ה' פְּעֻלָּךְ ותהי משפְּרְתְךָ שְׂלֵמָה מֵעַם ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּאת לְחַסוֹת תַּחַת כְּנָפָי", פרשו המפרשים, "אֲשֶׁר בָּאת" - כמיהת ולאהתאחרת, ברגע שהחלטת להתקרב לה' לא התעכבת אפילו לא רגע אחד. מכאן נלמד קל וחומר, אם גוי שבא ומתגייר ועושה מהפך בחייו שלא נצטווה עליו, נענש משום שלא הזדרז להתגייר מהרגע שנכנסה לליבו קירבה לעם ישראל ולהקב"ה. קל וחומר, יהודי שמתעורר בליבו אהבת ה' שמחוייב בכל כוחו לרוץ לקיים את המצווה הבאה לידו בזריזות בשמחה ובאמונה ובביטחון.

כך יתרו שהיה כהן מדין, איש חכם וחשוב בעל נכסים ומורם מעם, כאשר שמע שבני ישראל יצאו ממצרים למדבר, לא התמהמה לראות מה תהיה אחריתם, האם ישרדו את מלחמת עמלק, האם יעברו את המדבר הקשה, ואת הבעיות והצרות הפנימיות בינם לבין עצמם שנוצרו בעם אחרי עבדות ממושכת של מאתיים ועשר שנים. אלא, יתרו רץ מיד למדבר מבלי להתעכב.

ומהיכן למד יתרו שלא להתמהמה ולרוץ בזריזות לבצע את הרצון הטוב שהתעורר בו? מחתנו משה רבנו, כאשר התמהמה משה רבנו מלמול את בנו, למרות שהיו בידו סיבות לעיכוב המצווה, בכל אופן הקפיד הקב"ה על משה רבנו, על אף גדלותו ועל אף שאם היה נפטר לא היה מי שיגאל את ישראל, ובכל אופן כיון שלא הזדרז בקיום מצוות המילה, כמעט עמד למוות על ידי הנחש. מכאן למד יתרו - מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה, על כן נכתב "וישמע יתרו... את כל אשר עשה אלקים למשה" - בעניין הברית "וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ" - בעניין יציאת מצרים.

נלמד מכך לקח לעצמנו, חיים אנו בדור של דחיית דברים. הכל נראה זמין ואפשרי ועל כן הרבה עניינים הנמצאים תחת ידו של אדם נדחים לרגע הבא, ובעוונותינו, הדבר גם בנוגע למצוות ה'. אל לנו לעשות טעות ולדחות חלילה את קיום המצוות, אלא כל מצוה הבאה לידנו נקיימה מיד בשמחה ובטוב לבב. ונזכה על ידי זה לשפע רב מכל העולמות. ואף כאשר אנו נעמוד בזמנים קשים ונצטרך גאולה במהרה וישועה בלי עיכובים, כך יגהו עימנו מן השמים משום ש"ה' צִלְךָ עַל יְדֵי מִינְךָ" (תהלים קכא) - הקב"ה מתנהג עם האדם על פי מעשיו, כמו הצל שזו על פי תנועות האדם. ישלח ה' דברו במהרה, ויגאל וישועה השתא בעגלא ובזמן קריב.

דברי הימים

רעש השביעית

כ"ג בשבט ד'תק"ח (748)

רעידת אדמה קשה התרחשה בכ"ג בשבט בשנת (משוער) ד"א תק"ח (748). הרעש הורגש באזור ארץ ישראל וסביבתה, משערים שעוצמת הרעש היתה מעל 7 בסולם ריכטר. הערים טבריה, בית שאן, רמלה וחלקים מירושלים נחרבו, בעוד שערים רבים לאורך בקע הירדן ניזוקו קשה. ההרס והנוק היו רבים מנשוא, ועשרות אלפי בני אדם נהרגו. רעש זה מכונה בשם 'רעש השביעית', כיוון שהוא נזכר בפיוטים מאותה התקופה כרעש שקרה בשנת שמיטה - השנה השביעית. בעקבות האסון הגדול נקבע יום כ"ג בשבט כיום צום ונקרא 'צום רעש שביעי', לזכר החורבן וההרס שנגרמו ברעידת האדמה.

רבי פנחס בן יעקב כהן מתלמידי רבי אלעזר הקליר, היה גר באותה התקופה בפרברי העיר טבריה באזור כפרא, והוא מזכיר באחד מפיוטיו הרבים את הצום המיוחד שנקבע לזכר הרעש השביעי וכך נכתב בפיוט 'קידוש ירחים דרבי פנחס' המתאר את מהות החודשים והצומות מידי חודש בחודש, 'צום רעש שביעי בעשרים ושלושה בו (שבט) / קידשת, כי א-ל בט בו / רעדה ארץ מהבטת שביבו'.

בגניזת קהיר נמצא כתב בערבית בו מוזכר הרעש 'ובכ"ג בשבט צום לארץ ישראל, יקראוהו צום הרעש משום שארץ ישראל רעשה, ונפלו ממנה הרבה ערים, ומתו תחת החרבות חכמים. ויש לו במקראות רמז (חבקוק ג, י) "בְּצֹעַם תִּצְעַד אֲרֶץ" - מזמן שחרבה ירושלים עד הזמן שקרה [הרעש] בארץ ישראל מניין בוע"ם'. מניין בוע"ם בגימטריה הוא (מ"ם סופית=600) - 679 שנים לחורבן בית המקדש השני שהיא שנת ד'תקח (748).

ר"ת	יציאת השבת	כניסת השבת	ירושלים
18:31	17:52	16:38	ירושלים
18:27	17:53	16:53	ת"א אשדוד
18:25	17:51	16:42	חיפה
18:28	17:54	16:53	ב"ש

השיעור השבועי

מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א

יתקיים בימי חמישי בשעה 21:00 בהיכל ישיבת שובה ישראל רח' שבט בנימין 34 רובע י"ב אשדוד

ניתן לקבל את העלון במייל מידי שבוע ואת דבר התורה היומי מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א להרשמה במייל: info@shoovaisrael.com

ניתן להקדיש את העלון לברכה, לישועה או לעילוי נשמות, לפרטים 08-8679897

איש ואשה
שיזכו

כבוד חמיו

"וַיֵּצֵא מֹשֶׁה לְקִרְיַת חֲתָנוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּ וַיִּשְׁקוּ לוֹ" (יה, ז) דרשו חז"ל (בילקוט שמעוני) 'איני יודע מי השתחוה למי, או מי נשק למי?... הוי, לא השתחוה ולא נשק אלא משה לחמיו. מכאן אמרו, שיהא אדם נוהג בכבוד חמיו'.

בעל ספר 'חרדים' (פ"ד) כותב 'וכן האיש חייב בכבוד חמיו וחמותו, וטעמא משום דאיש ואשתו כחד גופא חשיבא. ואב ואם של זה, כאב ואם של זה'. נמצא שהטעם לחיוב בכבוד חמיו הוא גם מצד השכנת שלום בין איש לאשתו, שאם לא יכבד הבעל את הורי אשתו, נמצא שאינם כחד גופא. אף האשה מחוייבת בכבוד חמיה וחמותה, שבכך שאשה לא מכבדת את אביו ואמו של בעלה, היא כביכול יוצרת נתק בינה לבין בעלה.

כל אדם קשור להוריו ולקומם גידולו ובדרך כלל רואה בהם את מעלותיהם, בפרט האשה שכרוכה אחר הוריה. ההערכה והכבוד הניתנת להוריו בדרך כלל מסבה לאדם הנאה וכבוד, ואילו זילזול בהם חלילה, מתפרש בעקיפין גם כזילזול בו ובאישיותו. לכן, כשהחתן מכבד את הורי אשתו, הוא למעשה מוכיח לרעייתו את הערכתו ואהבתו כלפיה, וכבוד הוריה ומשפחתה - לכבוד הוא לה. אף להפך, כשאשה מכבדת את הורי בעלה, ועוזרת ומסייעת להם, היא מחזקת את הקשר בינה לבין בעלה.

אמנם, יש מצבים בהם נדרש לנהוג בחכמה עם ההורים, אך אין זה סותר את החובה לכבדם ולשמור על כבודם. אשרי מי שמתאמץ להקפיד בכבוד הורי בן הזוג כבר מתחילת הדרך, וזדאי שיזכה ויראה מנח ברכה בתוך ביתו.

מסופר, שבאחד השנים בשבת פרשת יתרו, נגש אל הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א אחד האברכים לפני קריאת התורה ושאלה בפיו, בעוד זמן קצר עומד הוא לקרוא לבתו שם בקריאת התורה, אשתו בחרה בשם שהוא מתבייש בו והיא מתעקשת לקרוא בשם זה לבת. מתיחות נוצרה ביניהם בעניין זה, והוא אינו יודע מה לעשות. שאל אותו הרב 'האם יש לך חותן?', השיב לו האברך בחיוב. ענה לו הרב 'הרי משה רבנו אמר לחותנו - יתרו (דברים י, לא) 'וְהָיִיתָ לְנוֹ לְעֵינָיִם' גש איפוא לחותנך ושאל בעצתו'. מיד נגש האברך לחותנו, שהבין את מצוקתו ואת מצבו הלא נוח מול האשה שהיא בתו. ה' פקח את עיני החותן והוא הורה לו לקרוא לבת-הנכדה בשם שהניח את דעתו של האברך. לאחר שעלה לתורה וקרא לבתו בשם, נגש האברך אל הרב זילברשטיין וסיפר לו נרגשות כי לאחר שהאשה הבחינה בכבוד הרב שהוא חולק לאביה, היא שכחה לגמרי מעניין המריבה והייתה מרוצה מהשם שנבחר.

מדוע על הגויים
לא כפו הר כגיגית

"וַיִּתְּצֻבוּ בְּתַחֲתֵית הַהָר" (יז, יז) אמרו חז"ל (ע"ז ב) מלמד שכפה הקב"ה הר כגיגית על ישראל, ואמר להם אם אתם מקבלין את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם. עוד אמרו חז"ל (ע"ש בגרסת העין יעקב), לעתיד לבוא יבואו אומות העולם בטענה לפני הקב"ה, ויאמרו לפניו 'רבש"ע, כלום כפית עלינו את ההר כגיגית כדרך שכפית על ישראל ולא קבלנוה?' מיד אמר להם הקב"ה 'ראשונות ישמעונו... שבע מצוות שקיבלתם היכן קיימתם?'

מקשה הגאון המוסמך רבי יאשיהו פינטו בספרו 'מאור עיניים' (ש), צריך להבין מה השיב להם הקב"ה, שהרי עדיין שאלתם במקומה עומדת, למה לא כפה עליהם הר כגיגית כדרך שעשה לישראל? אלא נראה, כיון שבני ישראל קיבלו קודם מתן תורה כמה מצוות שנצטוו במרה: שבת ודינים, וקיימו אותם מבלי שכפה עליהם הקב"ה הר כגיגית. הרי, שבקיום אותם מצוות שקבלו ישראל ברצונם נשתעבדו להקב"ה. והיו ישראל כנערה מאורסה שכבר נתקדשה ואינה יכולה עוד להפטר מבעלה, וזהו שנאמר (דברים לג, ד) "תֹּדְרָה צִנּוּ לְנוֹ מֹשֶׁה מוֹרְשָׁה" ודרשו חז"ל 'מאורסה'. ולכן כפה עליהם הקב"ה במתן תורה הר כגיגית.

וכשיאמרו אומות העולם 'כלום כפית עלינו ההר?', השיב להם הקב"ה תשובה ניצחת - 'המצוות הראשונות שצוית אתכם היכן הם? שאלו שמרתם אותם מצוות כמו ששמרו ישראל המצוות שצויתם, הייתי כופה גם עליכם ההר לקבל שאר התורה. אבל, כיון שלא קיימתם את הראשונות, איך הייתי כופה עליכם ההר לקבל התורה?'

ברמראות

וַעֲתָה אִם שְׁמוּעַ תִּשְׁמְעוּ בְּקִלִּי (יט, ה)

מקשים המפרשים מדוע נכפל הלשון "שמוע תשמעו" היה די לומר "וַעֲתָה אִם תִּשְׁמְעוּ בְּקִלִּי"? פירש רש"י 'אם עתה תקבלו עליכם יערב לכם מכאן ואילך שכל התחלות קשות'. על דרך זו ביאר ה'אור החיים' הקדוש, אם יתחיל לשמוע התורה. משם ואילך יתאוה לשמוע עוד. והוא אמרו "אם שמוע" - עתה, אני מבטיחכם כי "תשמעו" מעצמכם כשתטעמו טעמה, כאומרו (תהלים לב) "שְׁמְעוּ וְיָרֵאוּ בִּי טוֹב ה'".

הרבה מגדולי ישראל היתה ראשיתם מצער והתקשו מאד בלימוד התורה, אך אחריתם יגהה מאד והפכו להיות מגדולי ומנהיגי הדור. מסופר על הרמב"ם שהיה בילדותו חלש בהבנה ולא היה לו רצון כלל בלימוד. באחד הימים לאחר שנואש ממנו אביו, גרשו מביתו. באותו היום ברח הרמב"ם לבית הכנסת ונרדם שם. לכשקם מצא עצמו כאילו נהפך לאיש אחר, והלך לעירו של רבי יוסף אבן מיגאש זיע"א והתחיל ללמוד ממנו והפליג בחכמתו. לימים שב לעיר אביו קורדובה, ולא הלך לבית אביו אלא עמד לדרוש בשבת ברבים בדברים קדושים ונוראים, ואחר הדרשה קמו אביו ואחיו וקיבלוהו בסבר פנים יפות. כך הפך הרמב"ם בגודל התמדתו, להיות ענק שבענקים, ולא לחינם כינוהו ה'נשר הגדול'.

בְּמִשְׁפַּח הַיֵּבֶל הַמָּוֶה יַעֲלוּ בְּהָר (יט, יא)

"בְּמִשְׁפַּח הַיֵּבֶל" פירש רש"י כשימשו הר יובל קול ארוך הוא סימן סלוק שכינה והפסקת הקול וכיון שאסתלק הם רשאי לעלות. ומדוע לא נשאר ההר בקדושתו גם לאחר מכן, והרי עליו ניתנה התורה? מתרץ בעל המושך

חכמה' מאחר ונטמעו בני ישראל בגילולי מצרים ובתועבותיהם. אף על פי שיצאו ממצרים וחזרו בתשובה היתה עדיין מחשבתם בטעות כי יתכן ויש קדושה ממשית באילי האומות. על כן, כדי לעקור מבני ישראל מחשבות אלו ולנטוע בהם אמונה תמימה שאין נברא בעולם שיש בו קדושה בפני עצמו, אלא רק על ידי שהקב"ה משפיע עליו קדושה. אמר הקב"ה שקדושתו של הר סיני תהיה בו כל זמן השראת השכינה, אך לאחר מכן, ישוב להיות הר פשוט ככל ההרים וחיות ובהמות ירעו בו.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל ה' לֹא יוֹכַל הָעָם לַעֲלֹת אֶל הַר סִינַי... וַיֹּאמֶר אֲלֵיו ה' לֶךְ רַד (יט, גז-גד)

מדוע ציוה הקב"ה את משה רבנו לשוב ולהזהיר את העם מלעלות אל ההר? מבאר בעל 'קדושת לוי' שמשה רבנו היה סבור על פי גדול דרגתו ורום מעלתו שלאחר שציוה ה' את העם 'השקמו לכם עלות בהר ונגע בקצהו' מצד הטבע נהפכה הגישה אל ההר כבלתי אפשרית, כאילו התהוותה מעין מחיצת ברזל המונעת את העליה אל ההר, ועל כן אמר לה' "לא יוכל העם לעלות אל הר סיני". לפיכך, אמר לו הקב"ה "לֶךְ רַד" - רד מעט ממעלתך הרמה אל דרגתו של העם, או אז תיווכח שעבור בני ישראל עדין הציווי לא בבחינת "לא יוכל" ויש להזהירם בשנית על כך.

מסופר שפעם בהיות בעל ה'שפת אמת' ילד שהה בביתו של הרבי מקוצק זצוק"ל, ובני הבית חיפשו אחר חפץ כלשהו, משלא מצאו העלו בדעתם שמא החפץ נגנב. תמה הרבי מקוצק ואמר 'נגנב?! הרי כתוב "לא תגנב"!...' אמר על כך בעל ה'שפת אמת' 'שנים רבות אחר כך, עוד עמד למול עיני "לא תגנב", כמחיצה של ברזל...'

שבועת שוא

"לא תשא את שם ה' אלקיך לשווא" (ו.כ) בין חמשת הדיברות שבין אדם למקום, מופיע האיסור החמור שבועת שוא, שעליו אומר הכתוב "כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו" ארבעה סוגי שבועת שוא: הנשבע על דבר שיודע שאינו כן, כגון שנשבע על עמוד שיש שהוא זהב, שהכל יודעים שנשבע להבל. הנשבע על דבר שגם בלא שבועתו אין לאף אחד ספק באמינות הדברים, כגון הנשבע על אבן שהיא אבן. הנשבע לא לקיים מצוות, נקרא שבועת שוא משום שכל עם ישראל מושבעים עוד מהר סיני לקיים את המצוות, ואינו יכול להשבע ההיפך מכך. הנשבע לעשות דבר שבלתי ניתן לו לבצעו, כגון שנשבע שלא ישן למשך שבוע.

אמרו חז"ל (שבועות לט.), כשאדם עומד להשבע בבית דין, 'אומרים לו הוי יודע שכל העולם כולו נזדעזע בשעה שאמר הקב"ה "לא תשא את שם ה' אלקיך לשווא". וכל עבירות שבתורה נאמר בהן ונקה, וכאן נאמר לא ינקה. וכל עבירות שבתורה נפרעין ממנו, וכאן ממנו וממשפחתו'. עוד אמרו חז"ל (שבת לג.) שבעוון שבועת שוא באות פורעניות רבות לעולם. דבר זה מחייב את האדם ללמוד עם אנשי ביתו ולהזהירם עד כמה מגיע חומר הדין בשבועת שוא, וזאת משום שיש אנשים שאינם חושבים שאסור להשבע בשם ה' או בשם התורה הקדושה, והרגילו את לשונם להישבע על כל דבר מבלי תועלת וללא הכרח, ואף בשפה אחרת ובביטויים המורגלים על לשונם.

יש לעיין, אם אדם אמר לשון שבועה ולא הזכיר את שם ה', האם נחשב הדבר כשבועה? אסור להשבע בכל לשון שמבינים מתוכה שמדובר בשבועה, אפילו בלא הזכרת שם ה', ואף בשפה אחרת. וודאי שאסור להשבע עם הזכרת שם ה', וגם אם הזכיר את אחד משמות או מתוארי ה' כגון שאמר 'באמת כך היה' - ש'אמת' הוא אחד משמות ה' - הרי זו שבועה בשם ה'. כותב השל"ה הקדוש (שער האותיות, אות ש'), 'שומר נפשו ירחק מלהוציא מפיו כל חייו שבועה קלה שבקלות שאין בה הזכרת השם, כגון שנשבע בחיי ראשו, או נשבע בשלחן הזה וכיוצא בזה מה שהוא לשון שבועה. יהיה מזהיר ויזהיר אשתו וביתו וזרע זרעו עד עולם'. וממשיך השל"ה הקדוש ונותן עצה מועילה איך להמנע מהשבועה, שמאחר וטבע האדם בכעסו או כשברצונו לאמת את דבריו ולחזקם, מזכיר את שם השם או כינויו וכיוצא בו, על כן ירגיל עצמו להשתמש בנוסח אחר, כדי שכאשר יגיע לשעת כעס יצא מפיו הלשון המורגלת על ידו 'ומורי הגאון החסיד מהר"ש זצ"ל, היה רגיל לומר 'בלא נדר ובלא שבועה'... וכך הרגיל תלמידיו.

פניני דברי יאשיהו

ומתוקים מדבש

בו' בסיון שנת ב' אלפים תמ"ח לבריאת העולם, ניתנה התורה לעם ישראל - בעשרת הדברות כלולה כל התורה כולה. כל אחד מעם ישראל יכול למצוא בתורה הקדושה מתיקות, כפי שנאמר בתהלים (ט) "תורת ה' תמימה... הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונפת צופים", אלא שהדבר תלוי בנו, הכיצד? משל למה הדבר דומה, למלך שהכין בביתו סעודה גדולה וציוה למשרתיו להכין מכל טוב שיש בארמונו. לסעודה הגיעו שני שרים חשובים, אך הבדל גדול היה ביניהם. האחד, ישב וסעד את ליבו בנחת ובהנאה רבה מהמטעמים הערבים ומהקינוחים המיוחדים. ואילו השני, ישב ולא טעם מאומה. התברר, כי השר שנהנה מסעודת המלך, לא טעם במשך אותו היום דבר, ולכן יכול היה להתענג על המאכלים המשובחים והקינוחים המתוקים. ואילו השר שלא טעם דבר, טרם הגיעו לסעודת המלך, אכל בביתו ומילא את כרסו במאכלים פשוטים וזולים, ולכן לא יכול היה להנות מהסעודה המשובחת. כן הוא הדבר אצל כל אחד מעם ישראל, מי שממלא את נפשו בכל הבלי העולם הזה וברדיפה אחרי השוא, כאשר הוא יושב לסעד מסעודה אשר כל מעדני המלך בה - אין הוא מוצא תאבון למאומה. אך אם יודע אדם שדברי תורה וקיום המצוות הם, ורק הם "נחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש", נשאר לו מקום בנפשו לאכול ולשמוח באותה סעודה רוחנית - סעודה של קדושה ואמת לאמיתה.

רבי יוסף המערבי זצוק"ל - שנת ה'ש"פ - (1625)

לאורם נלך

הצדיק רבי יוסף המערבי זצוק"ל נולד במרוקו. בצעירותו עלה רבי יוסף לארץ ישראל והיה לאחד מעשרת התלמידים שלמדו תורה מפי האר"י הקדוש בעיר צפת. לאחר פטירת האר"י נמנה רבי יוסף המערבי יחד עם רבי חיים ויטאל זיע"א ורבי גדליה הלוי גיסו של מהר"ח"ו שנותרו בחיים, ולא פגעה בהם מידת הדין, כי רוב התלמידים נסתלקו באותה השנה.

צדיק ומורם מעם היה רבי יוסף המערבי ונתפרסם שיזכה לגילוי אליהו. חידושי תורתו ספונים בספרי צדיקי דורו, ביניהם חיבור שלם על האידרא רבה וחיבור הכולל דרושים וכוונות שקיבל מהאר"י הקדוש. מספר שנים לאחר פטירת רבו שם פעמיו אל ארץ מולדתו, בדרכו עבר בעיר אל-חממה שליד העיר גאבס שבתוניס שם השתקע וכיהן כאב בית דין. כאב היה לבני קהילתו ודאג לכל מחסורם. רבי יוסף השקיע את כל כוחו בהרבצת תורה ברבים והאיר בקדושתו לבני דורו את דרך התורה הקדושה. יום פטירתו של הצדיק רבי יוסף המערבי לא ידוע, אך קבעו קהילות יהודי תוניס לקיים את ההילולא לזכרו בראש חודש טבת. מסופר כי בערך בשנת ה'ש"פ - (1625) באחד מימי שישי בשעה ארבע אחר הצהריים, השיב הצדיק רבי יוסף את נשמתו לבוראה. הימים היו ימי החורף והשבת עמדה בפתח. חשבו

אנשי החברה קדישא לדחות את הלווייתו של הצדיק למוצאי שבת. אולם רב העיר דחה את הצעתם ופנה אל הנפטר בשאלה 'האם נספיק להביאך לקבר ישראל טרם כניסת השבת?' נענה הצדיק הנפטר בראשו. אחד מהנוכחים במקום, היה אדם עשיר שברשותו עמדה חלקת שדה בקרבת העיר. הציע אותו העשיר שכדי שייספיקו אנשי החברה קדישא לקבור את הנפטר בכבוד הראוי לפני השבת, מוכן הוא לתת את חלקת האדמה הזו לקבורת הצדיק, ולא יצטרכו להרחיק עד בית העלמין. תוך פרק זמן קצר נערכה הקבורה, ומפאת קוצר הזמן ערמו אנשי העיר גל אבנים לציון מקום הקבר, כשבכוונתם לשוב בשבוע הבא ולהקים אוהל ומצבה על הציון. בליל שבת נגלה הצדיק בחלומו אל רב העיר, פניו מאירים ומפיקים נוגה והודה לו על שעסק בקבורתו לפני השבת 'דע לך!' - הוסיף הנפטר - 'כי גל האבנים שערמו האנשים בחפזן מפני השבת הקרבה, חשוב בעיני יותר מכל. ומבקש אני כי זו תהא מצבתי על קברי, למען ידעו כולם וייקרו את קדושת השבת'.

מסופר, כי בזמן מלחמת העולם השניה כאשר פלש הצבא הנאצי אל תוניסיה, עשו הנאצים את דרכם בטנקים לכיוון צפון והרסו כל חלקה טובה. אולם כשהגיע אחד הטנקים אל מול קברו של רבי יוסף המערבי, נדם הטנק והתקלקל ולא יכול היה להמשיך את דרכו, כי גדולים צדיקים גם במיתתם, זיע"א.

מאמר החכם

"לא תשא את שם ה' אלקיך לשווא" אל תהא נושא את שם ה' עליך - לשוא,

להראות את עצמך בעיני הבריות צדיק יותר ממה שהנך באמת... (האור החיים)

אנשי אמת

לחזור אל הרב. בפליאה רבה חזרו השלושה, והרב אמר לפניהם 'אשמע את טענותיכם בשנית, שמא אוכל להבין מדבריהם את האמת'. חזר כל אחד מהסוחרים על טענותיו ושוב נראתה על פניו של הרב הבעת פליאה 'תמה אני על השופט' - אמר הרב - 'האם מצפה הוא ממני לאות ולמופת?! לכו לפניו ואימרו לו כי לא נביא אני, ואין בידי להגיע לצפונות העניין'. נדו השלושה בראשם ויצאו מבית הדין, והנה נשלח התלמיד בשנית להביאם לפני הרב. 'עלה בדעתי' - אמר להם הרב, כששבו אל בית הדין - 'לשמוע שוב את טענותיכם, אולי יאיר ה' את עיני'. אך משיימו השלושה לפרוש לפניו את דבריהם, שוב נראתה על פניו של הרב הבעת תמיהה, ואמר 'איני יודע לשם מה שלח השופט אתכם אלי, אך מאחר ופנה אלי במכתב מן הראוי שאשיב לו בדרך זו', טבל הרב את קולמוסו בדיו וכתב שורות ספורות, כשהוא ממלמל בקול דברי פליאה על השופט שהפנה אליו את העניין הסבוך.

כששבו שלושת הסוחרים אל השופט, חרד הלה לקראתם ושאל 'נו, ומה פסק הרב?'. ענו השלושה כי הרב תמה על שנשלחו אליו, אמנם חכם הוא אך לא נביא ולא עלה בידו להגיע לחקר האמת. ומסרו לפני השופט את מכתב הרב. הבין השופט שגם חכמת הרב מוגבלת וכנראה ישנם מקרים בהם רב ההעלם על הגלוי, ופתח את המכתב. לתדהמתו, נכתב בו כי אחד מהשלושה הוא - הוא הגנב! מיד ציוה השופט לשוטרים שיאסרוהו, ולא עבר זמן רב עד שהודה בחקירתו וגילה להם את מקום המחבוא החדש, בו טמן את צרור הכסף שגול...

השופט שחפץ להודות לרב על חכמתו הרבה בפינוח התעלומה, שם פעמיו לבית הרב ונתקבל על ידו במאור פנים. שאל השופט את הרב 'האם אמר הגנב דבר מה שהסגיר את סודו, שמא נכשל בלשונו?', כיצד ידע הרב שהוא הגנב? הניע הרב ראשו לשלילה ואמר 'לא, הוא ידע להסתיר את סודו היטב, ולא כשל בלשונו, אלא, שכאשר נכנסו אלי השלושה, צעדו השניים בגב זקוף ואילו הוא הגנב, נשרך ברגליו והיה נראה כפוסע בחשש מפחד המשפט. עלה בדעתי, שמא הגזימו לתאר לפניו עד כמה מגיע כוחו של הדיין לפתור תעלומות סבוכות, ולכן ירא הוא להכנס לפני שמא יתגלה בקלוננו. אך כדי לוודא שאכן הילוכו נובע מחשש ולא מחמת קושי או חולי, הבעתי את תמיהתי למה באו לפניי ושלחתים לשוב אל השופט. או אז נתמלא הגנב במרץ ויצא בצעדים קלילים ומהירים. הבנתי שהוקל לו על שלא נגלה סודו. אך עדיין לא היה הדבר ברור בעיני, לכן ביקשתי מתלמידי לקרוא לשלושה שוב להרצות טענותיהם, ושוב נכנסו השניים קוממיות והגנב בשפל קומה, אך כשיצא מלפני פסע בצעד קליל וזרז. משהוברר לי הדבר הזה היטב, שלחתי אליך באמצעותם את תוצאות חקירתך... התפלל השופט ביותר על חכמתו של הרב, ועל אבחנתו החדה בדקויות מתנועותיו של המתדיין לפניו, הודה לו ביותר ונתן בליבו כבוד ויקר לדניי ישראל.

קדוש ומורם מעם היה בנו הצדיק של הגאון רבי יוסף רפאל חזן זצוק"ל בעל ה'חקרי לב', בחכמתו הרחבה ובעומק בינתו מינוהו באחת מקהילות ישראל להיות דיין עליהם. דעתו של הרב חזן היתה זכה ובהירה בחקר הדין, באבחנתו החדה ידע להבין את צפונות הלב של השקרנים והחמסנים. עד מהרה יצא שמו לתהילה, ואף כשהיה מזדמן לפני שופטי הגויים, עניין שנצרך בו חקירה ודרישה, ולא עלתה בידם להגיע לחקר האמת, היו שולחים אל הצדיק הרב חזן את בעלי הדין, והוא בראייתו הבהירה, היה מוציא את האמת לאמתה ככסף צרוף. באחד מימי השישי, נכנסו אל העיר שלושה סוחרים יהודים, השבת קרבה לבוא והם נזדרזו להסתיר את כספם. מאחר ולא היה להם קרוב או מכר בעיר, נדברו ביניהם להטמין את צרור הכסף באחת השדות תחת עץ תאנה, אמרו ועשו. כך נכנסו אל השבת ברוגע ובשלוות הנפש מבלי שהטרידה אותם השמירה על רכושם במקום זה. אלא, שרעיון ההטמנה בקרקע לא היה בידו להועיל כלפי מעילה מצד אחד מבני החבורה... ואכן, בשעת לילה מאוחרת בעיצומה של השבת, החליט אחד הסוחרים שהתגברה בו חמדת הממון, ליטול את הכסף לעצמו. קם ממיטתו בחשאי ופנה למקום המסתור, כדי להוציא את צרור הכסף ממחבואו ולהטמינו במקום אחר.

במוצאי השבת, מיהרו בני החבורה להבדיל על הנה, ושמו פניהם לעבר השדה אל מתחת לעץ התאנה. חפרו השלושה במקום המסתור, והכסף אין! העמיקו עוד לחפור ולא נמצא זכר לכספם. מיד החלו בני החבורה לחשוך אחד בשני, כשכל אחד מאשים את רעיו וטוען שמאחר ורק שלושת הסוחרים היו בסוד העניינים, לא ניתן להעלות על הדעת שמישהו זר חשף את מחבואם. עד מהרה הפכו הצעקות לתיגרה של ממש, ובלית ברירה פנו השלושה אל בית המשפט, לתבוע את כספם מידי הגולן. צעקו השלושה על העוולה שנעשתה על ידי אחד מבני החבורה, והשופט שומע את טענותיהם ומבוכה נמסכת בפניו, כל אחד מבני החבורה נראה כדובר אמת, ולא ידע השופט לפסוק את דינם. נרכן השופט אל שולחנו טבל את קולמוסו בדיו, וכתב אל הרב חזן הדיין - כתב בקשה, בו הוא מבקש ממנו לשמוע את בעלי הדין ולהוציא את האמת לאור.

הגיעו שלושת הסוחרים אל הרב, ומסרו לפניו את המכתב מהשופט, קרא הרב את הכתוב בו ופנה לשמוע את טענותיהם. כל אחד מהסוחרים הירצה לפניו את המעשה כפי שהיה ואת טענותיו כלפי רעיו הסוחרים. לאחר שסיים הרב לשמוע את דבריהם, תמה בקול 'איני מבין מדוע שלח אתכם השופט אלי, והלא אין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות, כיצד אוכל להעלות בדעתי מי מכם הגנב - מחלל השבת ובנוסף ללם כלל השקרן?! שובו אל השופט ואימרו לו שאין בידי לחקור את עניינכם!', נדו השלושה בראשם, ופנו לצאת מבית הדין. לא עברו פיסת דרך קצרה, וכבר יצא אחריהם תלמיד הרב, וקרא להם

האירו בַּרְקִים תִּבֵּל

"וַתִּהְלֶךְ אִשׁ אַרְצָה" (שמות ט, כג) - מהענן זורם חשמל במתח של כמאה מיליוני וולט אל הקרקע. האוויר סביב הברק מתלהט מאוד עד כדי כ-30,000 מעלות בזמן כה קצר, וכל המסלול המדורג של הברק מואר באור מסנוור. כתוצאה, מהתלהטות ולחץ האוויר נוצר גם 'גל הלם' המתפשט במהירות על קולית - זהו הרעם, שקולו נשמע מתגלגל בהתאם למסלולו המקוטע של הברק.

הברקים נעים בקפיצות, זוהי הסיבה למראה האופייני של הברק - 'זיג זג בעל התפעלויות רבות'. לעיתים, מתפרצים שני נתיבים בבת אחת. המעניין הוא, שרק כאשר הזרם המפלס מסלול מהענן נפגש עם ניצוץ המגיע מהקרקע - רק אז מתחיל השלב הזוהר והמבהיק של הברק הנקרא 'זוהר מכת ההחזור'. ה' מפליא לעשות, שכל התהליך כולו אורך פחות מחצי שנייה!, וניתן לפספס אותו במצמוץ עין, מבאר הכלי יקר (שמות ט, כז) 'הברק - יצא חיצו. כרגע נראה, וכרגע נעלם'.

הברקים נמשכים לעצמים גבוהים ומחודדים, כעמודי חשמל ומגדלים. לכן, בבניית גורד שחקים, מתכננים אותו כך שישרת את סביבתו ככולא ברקים. בניין ה'אמפייר סטייט' - הבניין הגבוה ביותר בניו יורק, מנקז אליו את הברקים בעת סופת ברקים, וכך הוא מונע את פגיעת הברקים בבניינים אחרים. מדי שנה מכים בבניין זה כ-500 ברקים. 'ברוך... עושה מעשה בראשית'.

"וַיְהִי קֶלֶת וּבָרְקִים" (יש, טז) כותב האברבנאל 'הברקים - מאירים לשעתם'. כאשר רדף דוד המלך אחרי העמלקים ששבו את נשיו בצקלג, דרשו חז"ל (מ"ד ויקרא) שדוד המלך רדף אחריהם במשך שתי לילות ויום אחד. והקב"ה היה מאיר לו את הלילות - בזיקים וברקים. על כך הודה דוד המלך ע"ה (תהלים ח) 'כִּי אַתָּה תֵּאִיר נְרִי'.

הברקים הם תופעה אקלימית מחשמלת ומפעימה ביופיה, המתרחשת בימי החורף הגשומים. בכל דקה מברקים כ-6000 ברקים בכל רחבי כדור הארץ!. שכיחותם של סופות הברקים רבה באזורים הטרופיים. לכן, מספר הימים בהם מתרחשות סופות ברקים בארץ ישראל, הוא קטן יחסית ועומד על 255 יום בשנה. ואילו, במרכז אפריקה מתרחשות סופות ברקים בכ-250 יום בשנה.

הברק נוצר מחשמל סטטי המתהווה בתוך הענן בעוצמה אדירה. עוצמת הזרם עשויה להגיע ל-10,000 אמפר ויותר, לשם השוואה עוצמת הזרם העוברת במכשיר חשמלי ביתי ממוצע, עומדת על בין 2 ל-30 אמפר. הזרם החשמלי עובר בין ענן לענן, או בתוך הענן עצמו, וכאשר הוא מגיע לעוצמה גבוהה ביותר, הוא נפרק לכיוון הקרקע. כשהוא מפלס מסלול בקטעים קצרים אל האדמה, במהירות של יותר משלושים וחמש אלף קילומטרים בשנייה.

יאקאב 08.852.0.852